

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1978
FORFATTER:	Kjeld Boesen
TITEL:	En have på Carstenskjoldsvej
KORT RESUME:	Kolonihaveliv omkring 1920, i konditor Vilhelm Boesens have på Castenskjoldsvej – og bopælen og forretningen, Boesens Conditori, Jernbanegade 26, Kolding

En have på Castenskjoldsvej

af Kjeld Boesen

Min far var uddannet konditor og havde sin forretning i Jernbanegade (nr. 26) i Kolding. Han åbnede sit konditori den 4. oktober 1902. Efter hans død i 1925 blev det drevet videre af min mor og min bror indtil 1951, da min mor afstod forretningen ved min brors død. Ejendommen, som min far købte i 1904, ejede min mor indtil sin død i 1960.

Konditoriet fyldte hele stueetagen — (det er en hjørneejendom) — med bageriet i sideejendommen i Gråbrødregade (Ny Østergade).

Mine forældres privatbolig lå på 2. sal. Det var en meget stor lejlighed bestående af dagligstue, herreværelse, spisestue, 2 soveværelser, 2 gæsteværelser, barnekammer, entre, badeværelse, køkken, gang, skabsværelse, fortrappe og køkkentrappe. På 3. sal var der to gæsteværelser, 3 pigeværelser, 2 pulterrum, vaskerum med gruokedel og et stort tørreloft.

Dette tørreloft var i de første år mine forældre ejede ejendommen Odd Fellow Logens logesal, der var paneler på væggene, i østgavlen et vindue med farvet glas og i det ene hjørne en flot porcelænskamin. I ejendommen var der i kælderen utallige rum: fyrrum, chokoladerum, vaskeskælder, rulle- og strygestue, opbevaringsrum for varer til brug i bageriet, dette rum samt stryge- og rullestuen havde været det første bageri. I opbevaringsrummet sås endnu, hvor bageovnen havde stået, og i rulle- og strygestuen elevatoren, der sendte det færdiglavede brød op i butikken.

Mine forældres husstand var ret anseelig. I butik og konditori var der 4 piger (damer); i køkkenet: kokkepige og køkkenpige; i privatboligen: stuepige og barnepige; i bageriet: 1 bager, 1 konditor, 1 lærling, 1 bagerikarl og 1 bud. Der kom en gang om måneden en vaskekone.

Senere, da vi drenge var blevet ældre og min far var død og da de trange tider i trediverne kom, reduceredes husstanden, så der ingen piger var i privatboligen og i køkkenet kun 1 pige, idet min mor overtog madlavningen.

Fire piger boede hos os, og hele personalet undtagen de to svenne spiste alle måltider hos os.

Bag butikken var der et stort køkken, hvor hele husstanden indtog middagsmåltidet (kl. 12) og spiste ved to borde med plads til fire ved hvert. Middagen blev serveret i to hold: først damerne fra butikken og familien, dernæst de andre fire piger ved det bord, hvor familien havde spist, de tre mandfolk fra bageriet sad ved det andet bord.

Vi fik allesammen samme slags mad, ingen forskel på »Herskab og Tjenestefolk«. Min

Jernbanegade 26. Boesens Conditorei.

Bageriet. I hjørnet konditor Vilhelm Boesen og Helge Boesen.

mor tålte ikke, at vi — familien — ledsagede spisningen med rosende eller mindre rosende bemærkninger om maden. Aftensmaden var smørrebrød, smurt sidst på eftermiddagen og sat parat i spisekammeret, så personalet kunne tage det, når det passede dem. Familien fik aftensmaden serveret i privaten i spisestuen, og der var maden ikke smurt.

Foruden den faste stab af familie og personale havde vi ofte indkvartering af slægtninge igennem længere tid og da særlig i sommertiden. Da kunne vi godt være over tyve, der skulle have mad.

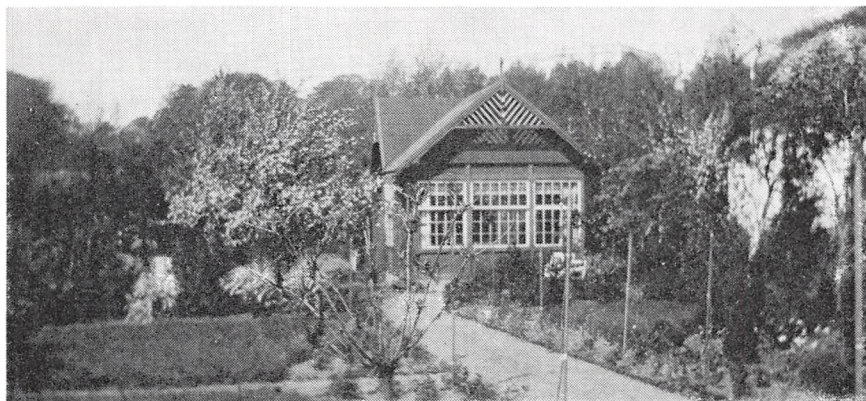
Indtil min fars død drev mine forældre megen selskabelighed. Der kunne dækkes til 24 gæster i spisestuen og de havde porcelæn og glas til at dække et sådant bord.

Ca. 20 min. gang fra huset i Jernbanegade lå *haven* og det er især om den, og om det liv, der levedes i den, der her skal berettes.

Haven lå udenfor byen i et villakvarter mellem Kolding Skov og jernbaneterrænet og var så udpræget en lysthave anlagt alene for øje og sind og som åndehul for familien.

Der dyrkedes ikke grøntsager. Kun æble- og pæretræer gav til husbehov.

Familien var meget i haven. Vi børn, tre drenge, var med barnepigen derude fra formiddag til sen aften. I sommerferien, når min mors søstre kom med deres børn, lå vi på landet derude og overnattede i huset, der havde fire faste køjer. Disse var så rummelige, at der nemt kunne ligge to børn i hver. Men udenfor gæstetiden var vi altså derude med barnepigen, men sov inde i byen. Ved middagstid kom budet ud med maden i en madspand, samt brød til eftermiddagskaffen. Der var indlagt gas i husets køkken, så middagsmaden kunne varmes.

Huset i haven på Castenskjoldsvej.

Sidst på eftermiddagen kom mine forældre, sommetider gående, sommetider kørende i den åbne røde Opel, ud til os i haven.

Denne bil var en seks persons, men der kunne altid sidde et barn på forsædet og et på bagsædet, så på ture ud i landet var vi tit, når mostrene og kusinerne var på besøg, otte mennesker i den. Var der kongebesøg i byen eller omegnen blev den udlånt til at køre foran kongens bil, den havde så som passagerer amtmand og politimester.

En gang om ugen holdt Slotsmøllens store vogn med de brede og tunge heste for lågen, og ned ad havegangen kom kusken, stor og bringesvær, først med en kasse øl, så en kasse rød sodavand og så en kasse gul sodavand elegant på skulderen. Et herligt øjeblik! Vi drak uhemmet af både den røde og gule væske, så meget, at mor udstedte forbud mod mere end een hver eftermiddag. Barnepigen — Petra — må alligevel dagen efter for frendens skyld ha' givet efter for vore plagerier, for da mor ved aftenstid kom, løb min bror Per hende jublende i møde: »Vos har haft det så sjovt — vos har fået både en gul og en rød«!

Da man anlagde Troldhedebanen, blev al den jord, der var gravet ud af Kolding Skov for at banelinien kunne stige jævnt fra det ved havnen lavtliggende statsbaneterræn op til baglan-

det, brugt til opfyldning af engdraget mellem Fredericiavej og skrænterne, hvorpå Kolding Skovs træer knejste. Kolding Slotssø har engang været det inderste af en fjordarm fra den nuværende fjord. I tidernes løb er sket ændringer, så fjorden blev til et engdrag, i mange år uegnet til bebyggelse. Men ved opfyldning lykkedes det at gøre denne eng anvendelig, således er der nu anlagt en park, Byparken, og i årene fra 1908 til 1917 opfyldtes en stor del ved føromtalt anlæggelse af banen.

På dette terræn blev der plads til Troldhedebanens remisser og værksteder og en del blev solgt fra og af denne del købte min far en lod, der sammen med området til Castenskjoldsvej blev til haven.

Fru Boesen ved morgenkaffen.

Fra Castenskjoldsvej blev der anlagt en vej mod remissen, den hed Rædersvej, og den er senere gået op i Ringvejen.

Haven fik sit forskelligartede præg på grund af opfyldningen, idet der først var en jævn og plan grund mellem Castenskjoldsvej og bækken. Bækken var afløb fra Marielundsøen, oprindelig mølledam til Skovmøllen. Dette stykke blev til forhaven med sommerhuset »Sommerbo«. På den anden side af bækken igen et plant stykke jord og så gik herfra skrænter op mod det, vi i daglig tale kaldte »Højbjerg«, et stort plant område, hvorfra der var udsigt til banens remisser og værksted. I 1925 anlagdes tennisbanen mellem Troldhedebanen og vores have og tog ikke så lidt af udsigten.

Haven lå altså på Castenskjoldsvej. Mod vejen et stakit, hvidmalet, hvor stavene sad meget tæt. I midten en låge i hvis midterparti stavene sad på skrå. Dejligt at stikke fødderne deri og så svinge ind i haven og ud mod stakittet. Lige indenfor lågen stod en hvidmalet træsokkel, hvor op igennem et vandør gik og ud i siden mod haven endende i en vandhane. Låget på soklen kunne tages af og det var spændende at se ned i dybet. Man kunne også lade låget være, hvor det skulle og så sætte sig op på det, dinglende med benene og se på, hvad der skete på vejen. Der kom mange forbi, det var vejen til udflugtsstedet Marie-lund. Men bedst var det at sidde og vente på de voksne, når det var ved den tid, de skulle komme, så var dagens lege opbrugte og man kunne jo altid håbe, de havde noget spændende med. Var der dage, hvor ingen lege lykkedes, eller rettere vi kedede os, så skulle jeg enten sidde på soklen eller hænge på havelågen og se rigtig lidende ud, så håbede både Per og jeg, at tante Al-

Konditor Vilhelm Boesen med en af sønnerne.

vilda ville se os ovre fra sin lejlighed i »Palæet« og så komme ud på sin veranda og med et viskestykke vinke os over til sig. Det lykkedes så godt som altid, og vi spændede over vejen, ned på engen, ind i Palæets have og op ad den smalle køkkentrappe og ind til tante. Der vankede der så appelsiner, bananer, druer, ærter alt efter årstiden, det var noget vi ikke fik hjemme. Alle disse vitaminer (det vidste vi ikke noget om den gang) gav os nyt legemod, så vi gladere kunne løbe hjem til haven.

Fra lågen skrånede den grusbelagte gang svagt ned mod sommerhuset »Sommerbo«, opkaldt efter mine to ældre brødre: Helge Sommer og Per Bo og altså bygget og navngivet før min tid.

Langs stakittet mod vejen var der forskellige buske og træer: Blodbøg og blommetræ.

Altså fra lågen, gang ned til huset og til den hvide bro over bækken. Kom man forbi oppe på vejen, var der et herligt kig ned til huset og bækkens bro. Om søndagen, hvor mange Koldingborgere gik tur i Marie-lund, kunne vi usest sidde nede ved huset og se dem standse og kikke beundrende ind i haven,

hvor navnlig de lange rosenbede på begge sider af havegangen var genstand for beundring. Disse roser — mest Ellen Poulsen — var da også fars stolthed; i alle tre bede var der høje rosentræer. Lave buksbomhække dannede kant mellem gang og bede. Til højre for gangen var der to mindre græsplæner med en gruppe stedsegrønne træer imellem. Til venstre førte en gang ind til et lindelysthus med en hvidmalet træbænk og her på venstre side var der foruden rosenbedene to store græsplæner. Mod naboen var der i hegnet buske med bl. a. jasminer, (de blomstrede altid omkring min fødselsdag).

Var man kommet ned ad gangen, så var der, inden der kom en bøgéhæk, der skilte forhaven i to dele, på venstre side en pragtfuld blodbøg, — og så var man i forhavens anden del: her lå huset. Det lå til højre for gangen, var bygget af træ på en cementsokkel og havde mange vinduer. I huset var der veranda, stor stue, køkken med kælder og et pulterrum. Dette var oprindeligt opdelt i to redskabsrum og »das«. Disse to rum blev senere slået sammen til eet rum, man byggede et »das« på den lille gårdsplads mellem hus og bæk.

Foran husets veranda var der en god stor plads omkranset af en bøgéhæk, og her stod der træsofa, træbord og to træstole, alle dele i hvidt.

Til venstre, altså foran huset, adskilt af gangen, der gik i en ret linie fra låge til bro, var der en stor græsplæne med to æbletræer, det ene dog fældet ret hurtigt, da det tog for megen sol. Bag græsplænen var der atter en gang, et lindelysthus, hvor siderne var knap så høje, som det i forhavens øverste del, her var igen en hvid bænk. Så kom et bed med stauder, jeg husker at mor meget sent på sommeren, august/september, plukkede ind

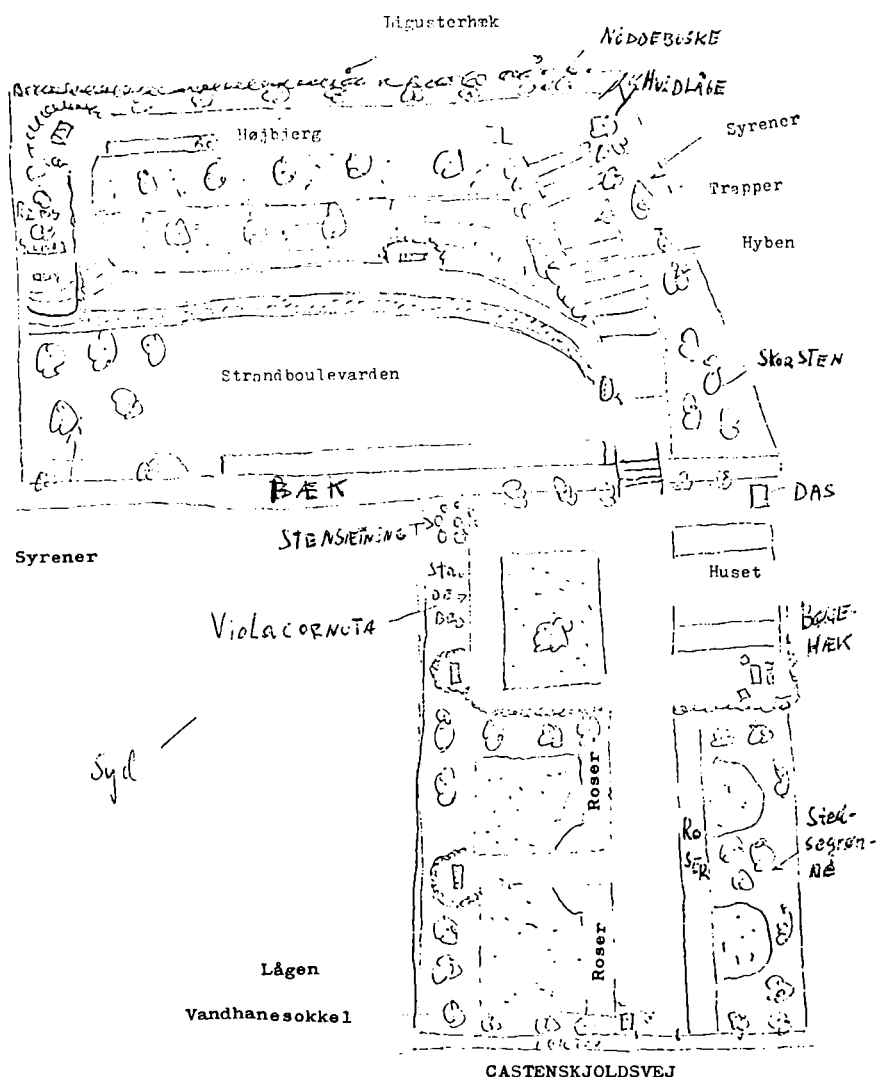
af gyldenris. Efter staudebedet kom i hjørnet en stensætning, kaldet »Stenhøj«, inden høje lindetræer og bøgetræer dannede grænse mod bækken. Som kant foran staudebedet var der en række Viola cornuta.

Så delte bækken forhav og baghave. Langs bækken var der til højre og til venstre for den hvide bro linde- og bøgetræer, de stod på forhavens område. Disse træer blev så store og kraftige (de havde jo altid væde fra bækken) at vi drengene kunne bygge udsigtsplatforme og lege røvere og soldater, der forsvarede den hvide bro for røvernes angreb.

Vel kommen over broen, det kunne godt tage tid, der var så meget at se på, hængende over rækværket, kom man ind på »Strandboulevarden«. Det kaldte vi en stor grusplads, hvor der ivrigt blev spillet croket af både voksne og børn. Pladsen var simpelthen anlagt for netop det spil, den havde den rigtige størrelse.

Fra Strandboulevarden steg så bakken op til Højbjerg, som man kunne komme op til enten ad vejen, der steg jævnt opad (her var der atter et lindelysthus) gravet ind i skrænten eller op ad trætrappen, der var flankeret af vilde rosenbuske. På bakkens skrånede sider og en stor del af Højbjerg var der græs med æble- og pæretræer. Et lille plateau med ribs- og solbærbuske (de sidste fars glæde, da bærrerne var så store) og en lille udsigtsplads. Her kunne man siddende på en bæk — hvid naturligvis — se ned på den lavere liggende have med bækken, Strandboulevarden og buske og man kunne se ned i fabrikant Christensens have og på den røde villa. Skrænten fra udsigtspladsen var så stejl, at det var forbudt os at benytte den, når vi skulle fra Højbjerg ned til huset.

Oppe på Højbjerg var der

Plan over haven.

igen et lindelysthus — hvid bæk — og imellem hækken (liguster) og gang var der nøddebuske med røde nødder. Også her på Højbjerg var der langs den store græsplæne med æble- og pæretræerne et bed med roser, og kanten var her porcelænsblomst. Gangen fra lindelysthuset førte, med nøddebuske på den ene side og bed og plæne på den anden, hen til lille hvide låge i hjørnet. Gik man ud af denne kom man ud på Rædersvej. Og over den videre over i enten Kolding Skov eller Marielund. Marielundssøen lå i en ådal, der var dæmmet ind, så det tilstrømmende vand kunne bruges af Skovmøllen, altså tjene som mølledam.

Den eneste støj, vi hørte, var

den Troldhedetoget lavede, når det langt inde i Kolding Skov advarende fløjtede, hvor kørevejen gennem skoven skar banelegemet.

Da vi blev store, efter konfirmationen, afløstes legene af læsning og diskussioner med de ældre fætre og kusiner og deres venner enten i eller ved huset. Hvis man ville have ro, så var der et af de mange lindelysthus, hvor man rigtig kunne fordybe sig i bogen, man havde lånt på biblioteket.

Efterårets høst af æbler blev opbevaret i sommerhuset, liggende på aviser i pulterrummet ved siden af køkkenet. Var der flere end der var plads til, lå de på gulvet inde i stuen. Pærerne

kunne ikke gemmes, så de blev spist efterhånden, som de blev modne. Det år, jeg blev konfirmeret, syltede mor frugten fra et paradisæbletræ, der stod ved bækken. Det blev ikke nogen succes, resultatet var små hårde æbler i en stærk sukret saft, som ingen kunne spise.

Hvem der passede haven husker jeg ikke helt nøje. Jeg mindes far pusle i den om aftenen. Jeg husker, budet kom ud og lugede gangene og da vi blev store nok, var det vores job. En ældre mand kom, husker jeg, og slog græsplænerne med le, både i forhaven og på Højbjerg. Han klippede også hækkene

Efter min fars død var interessen for at holde haven dalende, vel nok fordi min mor ikke havde kræfter til at overkomme

det hele. Der var forretningen, børnene og dertil et dårligt helbred. Men glæden over at være i haven var lige stor så længe Per og jeg var hjemme. Men da jeg i 1937 tog til København, min ældste bror var gift, og Per studerede i København, så var der ligesom ikke brug for haven mere. Hvad år haven blev solgt, ved jeg ikke, men jeg mener omkring 1938.

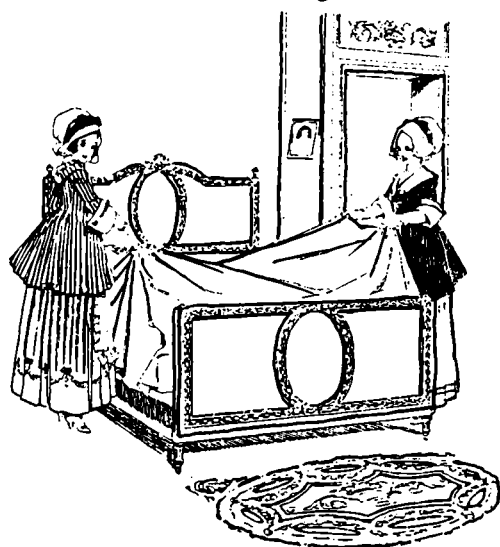
Haven, og hvad deri foregik, var så absolut af betydning for ens udvikling, deri, at man havde et sted, hvor man rigtig kunne tumle og hvor man udvikles i leg med kammerater og gæster, lærte skønheden i naturen og oplevede glæden ved at være sammen med ens familie.

Fra de sidste somre husker jeg aftner, hvor vi gik med mor fra

Jernbanegade sidst på eftermiddagen ud til haven med aftensmad og var sammen der, først ude foran huset og senere inde. Det kunne ske at tante Alvilda kom over fra Palæet. Man sad sammen i den lyse lune aften, der blev snakket, drukket kaffe, røget og måske kigget i en avis, når så tågen lettede, pakkede man sammen, låste, kastede et blik ned over den hvide bro mod Højbjerg, gik gennem den grå tåge op ad forhavens gang, smækkede den hvide låge bag sig, rakte indover hegnet og sikrede sig, at vandhanen var lukket. Så gik man langsomt ind mod byen ad Fredericiavej med jernbanen på den ene side, forbi Slotssøen og blev ved Buen og Jernbanegade sluset ned i byens lumre, stillestående sommervarme.

A. L. Johansen & Søn

» » » Kolding » » »

Møbelleverandør til byens borgere siden 1855!